

набуває умінь зупинятися на думці твору, який читається, і дати звіт в тих образах, які він пропонує, зберігає їх у своїй уяві, і тим самим збирає достойний матеріал для власної думки», – пише Л. Поліванов [3, с. 155]. Не навчившись читати у молодших і середніх класах, не отримавши смаку до читання, «наш гімназист не читає їх і роки юнацькі» [3, с. 156].

Ще одна умова, яка необхідна для того, щоб учень став читаючою особистістю, – розвиток мотивації читання. Цій проблемі чимало уваги надавав Ц. Балталон [1].

Педагоги ХІХ – початку ХХ століття (К. Ушинський, В. Острогорський, Ц. Балталон) великої ваги надавали сімейному читанню, яке, на їхню думку, є ґрунтом для подальшого залучення дітей до літератури.

Отже, проблеми, які порушували педагоги-словесники минулого у своїх методичних працях, навіть більше, ніж через століття, залишаються актуальними і для нинішнього учителя-словесника.

Список використаних джерел:

1. Балталон Ц.П. Пособие для литературных бесед и письменных работ. М., 1914.
2. Буслаев В. Преподавание отечественного языка. М., 1992.
3. История литературного образования в российской школе: Хрестоматия для студ. филол. фак. вузов / Авт.-сост. В.Ф. Чертов. М.: Издательский центр «Академия», 1999.
4. Острогорский В.П. Выразительное чтение. Пособие для учащихся М., 1916.

Селятенко О.В.

аспірант,

*Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського*

ВІДКРИТТЯ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НОВОРОСІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ПОЧАТОК РОЗВИТКУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В ХЕРСОНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ

Відкриття Новоросійського університету відбулося 1 травня 1865 р., лекції почалися 7 вересня того самого року і складався він спочатку з трьох факультетів – історико-філологічного, фізико-математичного та правничого. [6, с. 264]. Пирогов вважав, що новий університет потрібно заснувати у складі трьох факультетів: фізико-математичного, історико-філологічного та медичного, але фінансові труднощі у зв'язку зі Східною війною (1853-1856 рр.), яка тільки закінчилася, а також перевід Пирогова до Києва (1858) завадили здійснитися цьому проекту; від медичного факультету, що дорого коштував, тимчасово прийшлося відмовитися. Відкриттю цього факультету – одинадцятого за рахунком медичного факультету в дореволюційній Росії – передувала довготривала та складна боротьба, яка продовжувалася зі змінним успіхом протягом кількох десятиліть [7, с. 650]. В газеті «Русская медицина» у 1884 році писали «об открытии (медичного – авт.) факультета в Одесском университете» [3, с. 541] та через 11 років в цій же газеті, з посиланням на газету «Одесский лист», продовжувалося

обговорення того, що заснування «медичного факультета при Новоросійському університеті последует еще в нынешнем году» [5, с. 158].

Вперше питання про організацію медичного факультету було поставлене на офіційний ґрунт професором А. Богдановим, який 17 листопада 1869 р. увійшов до Ради університету з пропозицією клопотати перед урядом про відкриття при університеті медичного факультету, вказавши на те, що Одеса представляє набагато більше зручностей, ніж внутрішні міста Росії для широкої наукової діяльності [4, с. 441]. Відзначалося також, що бажаючих навчатися є велика кількість, адже значна частка студентів поступає в Новоросійський університет лише на один рік, на фізико-математичний факультет, і потім переходить на медичні факультети у Києві або Харкові [4, с. 442].

Наступний момент поновлення питання про організацію медичного факультету настав у 1885 р., коли Одеська міська дума, в засіданні 11 лютого постановила доручити управі клопотати встановленим порядком про якнайшвидше відкриття медичного факультету, прийняти участь в цій благородній справі пожертвою з боку міста будівлею в 60 тисяч рублів для устрою в ній клініки або анатомічного театру, та видати протягом двох років 100 тис. рублів на цей же предмет [4, с. 442].

Політична реакція, що настала на початку 80-х років, надовго відкинула рішення питання про медичний факультет в Одесі [7, с. 650]. і на цьому справа заснування медичного факультету знову зупинилася. В 1894 р. міністр народної освіти граф І. Д. Делянов та міністр фінансів статс-секретар С. Ю. Вітте знову звернули увагу на положення справи про заснування медичного факультету при Новоросійському університеті і з цього моменту справа рушилася вперед та прийшла до благополучного завершення [4, с. 442].

В 1893 р. у зв'язку з майбутнім (1894 р.) святкуванням сторіччя м. Одеси, міська дума знову збудила клопотання про заснування медичного факультету, причому постановила асигнувати на устрій клінік 250 000 руб. Це клопотання зустріло підтримку в Петербурзі, але тільки 14 березня 1896 р. постало відповідне рішення [7, с. 650]. 6 травня 1896 р. завершилась, нарешті, радісна та давно очікувана містом Одесою та всім півднем Росії подія – Імператору Миколі II «благоугодно» було в цей день височайше затвердити та повеліти виконати наказ про асигнування із державного казначейства 1 566 000 руб. на спорудження будівель медичного факультету при Імператорському Новоросійському університеті на відступленій Одесі міським суспільним управлінням у власність казни Безіменній площі [4, с. 442].

Перше засідання факультету відбулося 28 серпня 1900 р. Відкриття медичного факультету нічим офіційно відмічено не було. Фактично воно відбулося 1 вересня 1900 р. на вступній лекції «Фізика як основа природознавства», яку прочитав студентам першого курсу ректор університету професор Шведов [7, с. 651].

Його перший декан – Володимир Валеріанович Підвисоцький – будучи в душі архітектором, а в житті блискучим художником, за своїми ескізами та замальовками будував медичний городок, в якому передбачалося підземне сполучення між окремими корпусами, ліфти, підйомники; спеціальні приміщення для зберігання морфологічного матеріалу та неперевершені морфологічні музеї. В усіх приміщеннях мала бути холодна і гаряча вода, газ, витяжна вентиляція, меблі – віденського виробництва, а лабораторії та їх

столи облицьовані кахлем. Аудиторії мали добре продуману природню вентиляцію, передбачалося кондиціонування повітря в головних учбових лабораторіях, для чого в спеціальні бункери мали завозити лід, який в жарку погоду створював прохолоду у приміщенні [2, с. 4]. Але такий вдалий старт у будівництві факультету був декілька пригальмований війною Росії з Японією, революційними подіями (1905-1907), першою світовою війною (1914-1918), жовтневим переворотом (1917) та громадянською війною [2, с. 4].

До часу свого відкриття, тобто до осені 1900 р., медичний факультет в Одесі мав у своєму розпорядженні тільки закінчену будівлю – анатомічний театр. Корпус теоретичних кафедр та лабораторій був недобудований, до будівництва клінік навіть не приступали [7, с. 651]. Що стосується шпитальних клінік, то спочатку їх передбачали розмістити в старій міській лікарні, яка знаходилася недалеко від будівлі медичного факультету; після того як вияснилося, що будівля старої лікарні занепала та зовсім не відповідає сучасним вимогам санітарії та гігієни, вирішено було побудувати факультетські клініки поряд з Новою міською лікарнею на слобідці Романівці. Питання про будівництво цих клінік, відкладаючись з року в рік, тягнулося до 1914 р., коли, нарешті, отримане було позитивне рішення, але здійснити його завадила імперіалістична війна. Шпитальні школи так і залишилися не збудованими [7, с. 651].

Медичний факультет Новоросійського університету був популярним, про що свідчить кількість студентів, які навчалися в університеті на початку ХХ ст. Спочатку медичний факультет поступався юридичному за кількістю студентів, але вже з 1910 р. був найчисельнішим [1, с. 32].

Станом на 1.01.1915 р. у Новоросійському університеті налічувалося 1796 студентів та 35 сторонніх слухачів, 1.01.1916 р. – 2627 (у т.ч. 1035 на медичному факультеті) студентів та 147 сторонніх слухачів [1]. Студентський склад факультету багатонаціональний: станом на 7 січня 1916 р. студентів-християн навчалося 716 осіб, іудеїв – 351 особа [8].

Створення медичного центру на півдні Росії додатково до існуючих в Одесі науковим силам притягнуло значну кількість видатних учених (В. В. Підвисоцький, П. Я. Борисов, Н. К. Лисенков, Б. Ф. Веріго та ін.), чий прогресивні погляди сприяли подальшому розвитку медичної науки в Одесі [9, с. 123]. Поряд із представниками теоретичної медицини на медичному факультеті працювало багато видатних клініцистів: С. С. Головін, Ф. Г. Яновський, Н. Д. Стражеско, В. П. Філатов та багато інших, чий імена ввійшли у вітчизняну скарбницю медичної науки [9, с. 123].

Рік відкриття у Новоросійському університеті медичного факультету можна вважати початком розвитку вищої медичної освіти в Херсонській губернії.

Список використаних джерел:

1. Кушик М.Л. Дидактичні основи фахової підготовки студентів у медичних навчальних закладах України (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) [Текст]: дис. ... канд. пед наук : 13.00.04 / Кушик Марія Любомирівна – Тернопіль, 2009. – 230, [6] арк.
2. Одесский медуниверситет. 1900-2000 / І.Л. Бабій, Ю.І. Бажора, С.О. Гешелін та ін.; за ред. В.М. Запорожана. – Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2000. – 199 с. – 32 с. іл.
3. Открытие медицинских факультетов. // Русская медицина. – СПб, 1884. – № 25. – С. 541.

4. Речи, произнесенные в торжественном заседании Новороссийского университета при закладке здания анатомического института медицинского факультета 5 сентября 1896 года // Южно-Русская медицинская газета. – 1896. – № 37. – С. 441-447.
5. Хроника // Русская медицина. – 1895 – № 10.
6. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко, підготував Ю. Вільчинський. [2-е вид.] – Львів: Афіша, 2001. – 664 с.
7. Филатов В.П. Борьба за открытие медицинского факультета в Одессе во второй половине XIX века / В.П. Филатов, В.А. Рукин // Врачебное дело. – № 7. – 1950. – С. 650-651.
8. Центральний державний історичний архів (м. Київ), ф. 385, оп. 2, спр. 143. арк. 13.
9. Шинкарев М. Н. Из истории науки и здравоохранения в Одессе // Актуальные вопросы истории медицины в Украинской ССР. – Киев : Здоров'я, 1978. – С. 120-123.

Талалаєвська М.В.

*студентка факультету психології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

СТАНОВЛЕННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ НОРМ ЯК ГОЛОВНОГО ПРІОРИТЕТУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ З ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСИ І ДО СЬОГОДЕННЯ

В Україні, яка продовжує розвивається як незалежна та демократична країна, в умовах нинішньої соціально-політичної ситуації та євроінтеграційних процесів важливою є зміна діючої системи освіти. Система, напрацьована роками, не повністю задовольняє потреби сучасного студентства і потребує демократично-гуманістичного впливу. Результатом повинна стати державна гуманістична система освіти, створення умов для розвитку творчої особистості з високою загальною ерудованістю та загальнолюдськими цінностями.

Питанням розвитку вищої освіти займалися як багато українських, так і безліч закордонних науковців та педагогів. Г.О. Балл, І. Бех вивчали особистість в освіті, І.А. Кадієвська, В.І. Луговий, М. Михальченко, Л.В. Пиголенко, М.І. Романенко, Н. Терентьєва та інші вивчали власне гуманізацію вищої освіти.

Українці завжди прагнули знань, в свій час будучи одним із небагатьох освічених народів. Насправді, українська педагогічна ідея була однією із перших демократизованих та гуманних. Історик Б. Греков стверджує, що руський народ користувався письменами ще задовго до прийняття християнства [3, с. 46]. Ще в часи грецької колонізації угоди з греками, що були складені грецькою мовою, переписувалися руською. Окрім того, у 60-х роках археолог С. Висоцький знайшов старовинну абетку на стінах Софійського собору [6, с. 113]. Тому, неможливо вважати саме Кирила та Мефодія, початком української писемності.

Те, що українська вища освіта довго базувалася на засадах християнства, вплинуло на розвиток гуманістичної думки в педагогіці. Християнські та гуманістичні цінності виконують кілька функцій: слугують базою законів